

ΣΤΩΜΕΝ ΚΑΛΩΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΑΝΤΙΑΡΕΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΟΣ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΕΤΟΣ 4^ο

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

ΤΕΥΧΟΣ 21^ο

Ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός καί ἡ Ἑνωσι τῶν Ἐκκλησιῶν

Ἡ ζωή τοῦ ἁγίου Μάρκου πρὶν τὴ Σύνοδο

Ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός γεννήθηκε τὸ 1391 σὲ μιὰ δύσκολη ἐποχὴ γιὰ τὸ Βυζάντιο. Ἀπὸ τὴ μία οἱ Ὀθωμανοὶ Τοῦρκοι καταλάμβαναν συνεχῶς τίς περιοχές γύρω ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καί ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ Φράγκοι ζητοῦσαν εὐκαιρία γιὰ νὰ τὴν ὑποτάξουν. Ἦταν γόνος ὀνομαστῆς οἰκογένειας τῆς Πόλης. Ἀπὸ μικρὸς ἔλαβε λαμπρὴ μόρφωση ἔχοντας μέχρι τὰ 13 τοῦ ὡς δάσκαλο τὸν πατέρα του ὁ ὁποῖος διατηροῦσε ἰδιωτικὴ Σχολή. Στὸ 13ο ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὁ πατέρας του τὸν ἐγκαταλείπει γιὰ τὴν αἰωνιότητα καί πλέον σπουδάζει κοντὰ σὲ ὀνομαστοὺς δασκάλους τῆς ἐποχῆς ὅπως ἦταν ὁ **Μητροπολίτης Σηλυβρίας Ἰγνάτιος** ὁ **Χορτασμένος** καί ὁ **Γεώργιος Γεμιστός ἢ Πλήθων**. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ συνδέθηκε καί μέ ἀνθρώπους ὅπως ὁ μετέπειτα ἐπίσκοπος **Νικαίας Βησσαρίων**.

Ὠριμάζοντας, ἀπέκτησε τόση φήμη γιὰ τὴ δεινότητα τῶν λόγων του ὥστε διορίστηκε προϊστάμενος τοῦ Πατριαρχικοῦ Φροντιστηρίου. Μαθητὲς του ὑπῆρξαν μεγάλες προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς ὅπως ὁ ἀδερφός του **Ἰωάννης ὁ Εὐγενικός** καί ὁ **Γεώργιος Σχολάριος**, ὁ μετέπειτα **Γεννάδιος Σχολάριος** ὁ πρῶτος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν Ἄλωση.

Ὅμως, σὲ ἡλικία 26 ἐτῶν, ἀποφασίζει νὰ ἐγκαταλείψει τὰ ἀξιώματά του καί τὸν ἐγκόσμιο βίο ἀφοῦ προηγουμένως διένειμε στοὺς πτωχοὺς ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα. Ἐκάρη μοναχὸς στὴν Ἀντιγόνη, ἓνα μικρὸ νησάκι τῶν Πριγκιποννήσων. Οἱ συχνές ἐπιδρομές τῶν Τούρκων τὸν ἀναγκάζουν νὰ καταφύγει στὴ Μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Μαγγάνων στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἐκεῖ ἐπιδίδεται σὲ ἀσκητικούς ἀγῶνες καί στὴ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀφοσίωσή του

στήν άσκηση καί στή μελέτη ήταν τόση ώστε δέν ήθελε νά δεχθεῖ οὔτε τούς συγγενεῖς του οὔτε τούς φίλους, ὅπως μᾶς ἀναφέρει ὁ μαθητής του **Μανουήλ ὁ Ρήτωρ**: **«μηδέ εἰς ὄψιν ἐλθεῖν ἀνεχόμενος»**. Ἀκόμα καί σάν μοναχός ήταν ξακουστός λόγω καί τῆς ἱκανότητάς του νά συζητεῖ μέ εὐχέρεια τόσο θεολογικά ὅσο καί φιλοσοφικά θέματα. Δύο Βυζαντινοί Αὐτοκράτορες, ὁ **Μανουήλ ὁ Β'** καί ὁ **Ἰωάννης ὁ Η' ὁ Παλαιολόγος**, τόν εἶχαν ὡς φίλο καί καθοδηγητή καί ζητοῦσαν τή γνώμη του σέ ἄρκετά ζητήματα. Ἐπίσης, στή Μονή τῶν Μαγγάνων θά συγγράψει πολλά ἀπό τά ἔργα του: ἐρμηνείας τῆς Ἀγίας Γραφῆς, παρακλητικούς κανόνες καί ἄλλα. Ἀρκετά ἔργα θά γράψει καί μετά τή Σύνοδο τῆς Φερράρας – Φλωρεντίας τά περισσότερα ἀπό τά ὁποῖα ἢ τά ἔκαψαν ἢ τά νόθευσαν ἀντίπαλοί του Λατῖνοι καί Λατινόφρονες.

Ἡ προετοιμασία γιά τή Σύνοδο

Μπροστά στήν ἀπειλή τῶν Ὀθωμανῶν, ὁ **Ἰωάννης ὁ Η'**, στρέφεται στή Δύση. Σκοπός του δέν ήταν ἄλλος παρά νά ἐξασφαλίσει τή βοήθεια τοῦ **Πάπα Εὐγένιου τοῦ Δ'** μέσω τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἄν καί ὁ πατέρας του, ὁ αὐτοκράτορας **Μανουήλ Β'** τόν εἶχε προειδοποιήσει: **«Φεῦγε πᾶσαν ἀπόπειραν ἐνώσεως πρός τόν Πάπαν»**. Παρόμοιες προειδοποιήσεις εἶχε λάβει καί ἀπό τόν Γεώργιο Γεμιστό ὁ ὁποῖος τόν πληροφόρησε ὅτι μία τέτοια Σύνοδος θά ἀπέβαινε **«εἰς κατάκρισιν»**. Ἀρνητικός ήταν ἀρχικά καί ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ **Ἰωσήφ ὁ Β'**, ὁ ὁποῖος στό τέλος ἄλλαξε γνώμη. Ἐπίσης, οἱ διάφοροι ἐσωτερικοί διχασμοί πού ταλάνιζαν τότε τή Δυτική Ἐκκλησία ήταν ἕνα ἀκόμα γεγονός τό ὁποῖο θά ἔπρεπε νά κάνει τόν αὐτοκράτορα

νά πάρει μία πιά συνετή ἀπόφαση. Ὁ διχασμός στή Δύση ήταν τόσο ἔντονος καί τό κῦρος τοῦ Εὐγένιου τόσο κλονισμένο ὥστε τά 9/10 τοῦ δυτικοῦ κόσμου νά μήν συμμετάσχουν στίς συζητήσεις καί ἄρα ἡ Σύνοδος νά μήν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ Οἰκουμενική. Ἀκριβῶς γιά αὐτό τό λόγο μόλις ἀπό τόν 19ο αἰῶνα οἱ Δυτικοί ἄρχισαν νά συγκαταλέγουν τή Σύνοδο τῆς Φλωρεντίας μεταξύ τῶν Οἰκουμενικῶν.

Ὁ Ἰωάννης, ἀφοῦ ήταν ἀμετάπειστος, ἄρχισε νά ὀργανώνει τό ταξίδι. Ἐχοντας σέ ἐκτίμηση τόν ἅγιο Μᾶρκο, τόν καλεῖ νά συμμετάσχει στή Σύνοδο καί τόν διορίζει γενικό Ἐξάρχο τῆς ἀποστολῆς. Μάλιστα ἀπαιτεῖ παρά τή θέληση τοῦ ἁγίου νά χειροτονηθεῖ ἐπίσκοπος. Ὁ ἅγιος ὅμως εἶχε ἀπό πρίν τέτοιο κῦρος, ὥστε ἄν καί ήταν ἕνας ἀπλός ἱερομόναχος, οἱ Πατριάρχες Ἱεροσολύμων καί Ἀλεξανδρείας νά τόν ὀρίσουν ἀντιπρόσωπό τους. Ὑστερα ἀπό τήν εἰς ἐπίσκοπον χειροτονία του, ἀκολούθησε καί ὁ ἀντίστοιχος ὀρισμός ἀπό τόν Πατριάρχη Ἀντιοχείας.

Ἀπό τά ὑπόλοιπα μέλη τῆς ἀποστολῆς, ἀξίζει νά ἀναφέρουμε βεβαίως τόν αὐτοκράτορα **Ἰωάννη τόν Η'** καί τόν Πατριάρχη **Ἰωσήφ τόν Β'**, τόν **Ἐπίσκοπο Νικαίας Βησσαρίωνα**, τόν **Ρωσίας Ἰσίδωρο**, τόν **Γεώργιο Σχολάριο** καί τόν **Γεώργιο Γεμιστό – Πλήθωνα**.

Ἡ Σύνοδος τῆς Φερράρας – Φλωρεντίας (1438 – 1439)

Ὁ ἅγιος **Μᾶρκος** πῆγε στή Φερράρα τῆς Ἰταλίας μαζί μέ τήν ὑπόλοιπη ἀποστολή τόν Μάρτιο τοῦ 1438 μέ μεγάλη διάθεση γιά νά λυθοῦν οἱ διαφορές μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν. Μάλιστα μερικοί ἀντιπρόσωποι

τῶν Ὀρθοδόξων τὸν παρεξήγησαν καὶ γιὰ αὐτό ἔθρεσαν ἐπικεφαλῆς τῶν Διαλόγων τὸν ἐπίσκοπο Νικαίας Βησσαρίωνα. Λόγω ὅμως τῆς θεολογικῆς του ἀνεπάρκειας, πῆρε τὸν λόγο καὶ πάλι ὁ **ἅγιος Μᾶρκος** ὁ ὁποῖος ἀντέκρουσε ὅλες τὶς πλάνες τῶν Παπικῶν βασιζόμενος στὴν Ἀγία Γραφή, στίς Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ στοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν ἄριστος γνώστης τῆς Παράδοσης καὶ αὐτό ἀποδείχθηκε ἀπὸ τὴν ἱκανότητά του νὰ βρίσκει μέ εὐκολία τὶς νοθεῖες τῶν Λατίνων πάνω στὰ Ἱερά Κείμενα.

Ὁ **Πάπας Εὐγένιος** θέλησε νὰ συντομεύσει τὸ διάλογο γιατί κανεὶς δυτικός θεολόγος δὲν μποροῦσε νὰ ἀντικρούσει τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἁγίου. Γιὰ αὐτό ἔκανε τὰ πάντα ὥστε νὰ κάμψει τὸ φρόνημα τῶν Ὀρθοδόξων. Τοὺς στέρησε τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ σίτισή τους καὶ μετέφερε τὶς συζητήσεις ἀπὸ τὴν Φερράρα στὴ Φλωρεντία τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1439 γιὰ νὰ τοὺς προκαλέσει περισσότερη κούραση. Ἦταν φανερό ὅτι ὁ Πάπας Εὐγένιος δὲν ἤθελε τὴν Ἑνωση ἀλλὰ τὴν Ὑποταγή, τὴν ὑποταγή τῆς ἀλήθειας στὴν πλάνη.

Οἱ περισσότεροι κάμφθηκαν ἀπὸ τὸν ψυχολογικὸ πόλεμο τοῦ Εὐγένιου. Σέ συνδυασμό μέ τὴν ὀθωμανικὴ ἀπειλὴ πίεσαν τὸν **ἅγιο Μᾶρκο** νὰ οἰκονομήσει τὰ πράγματα καὶ νὰ δεχθεῖ τὶς θέσεις τῶν Λατίνων. Ἦταν ὅμως ἀνένδοτος. Ἀρνοῦνταν νὰ δεχθεῖ σέ κοινωνία αὐτοὺς πού προσέθεταν τὸ **«καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ»**. Ὁ ἅγιος Μᾶρκος ἀναφέρει τὸν λόγο τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «πρέπει νὰ οἰκονομοῦμε μόνο ἐκεῖ πού δὲν παρανομοῦμε». Αὐτό δὲν ἦταν ἐγωισμός τοῦ ἁγίου ὅπως τὸν κατηγοροῦσαν ὅσοι

Ὀρθόδοξοι ἦταν φιλοπαπικοὶ οὔτε φονταμενταλισμός. Εἶναι τὸ γνήσιο εὐαγγελικὸ καὶ πατρικὸ φρόνημα. Οἱ λατινόφρονες Ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ὅπως ὁ **Νικαίας Βησσαρίων** καὶ ὁ **Ρωσίας Ἰσίδωρος** γελοῦσαν μέ τὴν ἀνυποχώρητη στάση τοῦ ἁγίου. Διέδιδαν μάλιστα ὅτι τρελάθηκε. Ὁ Πάπας τὸν ἔκλεισε στὸ δωμάτιό του γιὰ νὰ τὸν πείσει νὰ ὑποχωρήσει. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφέσου ὅμως ἦταν ἀμετακίνητος: **«οὐ συγχωρεῖ συγκατάβασις εἰς τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως»**. Ὁ ἅγιος δὲν ὑπέκυψε οὔτε ἀκόμα στίς πιέσεις τοῦ φίλου του αὐτοκράτορα **Ἰωάννη τοῦ Η΄**.

Τελικὰ ὅλοι ὑπέγραψαν τὸν Ὅρο τῆς Φλωρεντίας τὸν Ἰούλιο τοῦ 1439 ἐκτός ἀπὸ τὸν **ἅγιο Μᾶρκο**, τὸν ἀδερφό του, τὸν **Ἰωάννη Εὐγενικό**, τὸν **Γεώργιο Σχολάριο**, τὸν **Γεώργιο Γεμιστό-Πλήθωνα** καὶ 3-4 ἄλλους οἱ ὁποῖοι εἶχαν προλάβει νὰ διαφύγουν κρυφά.

Αὐτὴ ἡ ἔκβαση ξάφνιασε τὸν Πάπα στὴν ἀρχή, γιατί δὲν περίμενε τέτοια ἐπιτυχία. Ἀργότερα ὅμως κατάλαβε καὶ ὁ ἴδιος τὸ αὐτονόητο. Ζήτησε νὰ βροῦν στὸ κείμενο τὴν ὑπογραφή τοῦ Ἐφέσου καὶ ἀφοῦ τοῦ εἶπαν ὅτι ὁ Μᾶρκος δὲν ὑπόγραψε παραδέχθηκε τὴν ἡττα του λέγοντας: **«Λοιπὸν ἐποιήσαμεν οὐδέν»**. Προφήτεψε ἀκούσια τὸν θρίαμβο τῆς Ὀρθοδοξίας. Γνώριζε ὅτι τὸ σχέδιό του γιὰ τὴν Ἄλωση τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπέτυχε. Αὐτό τὸ κατάλαβαν καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι πού ὑπέγραψαν τὴν Ἑνωση ὅταν γύρισαν στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ γνώρισαν τὴν ἀποδοκιμασία ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ.

Τὸ μήνυμα τοῦ ἁγίου στὴν ἐποχὴ μας

Ὁ ἅγιος Μᾶρκος ἀποτελεῖ ἓνα πρότυπο

για τούς Ὁρθοδόξους. Ἀναδείχθηκε Στῦλος τῆς Ὁρθοδοξίας ὅπως εὖστοχα ἀναγράφεται στήν βυζαντινὴ ἀγιογραφία. Τῇ στιγμῇ πού οἱ περισσότεροι Ὁρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι ὑπέγραψαν τὴν ὑποταγὴ τους στὸν Πάπα, ὁ **ἅγιος Μᾶρκος** κράτησε ψηλά τὴ σημαία τῆς Ὁρθοδοξίας. Κινούμενος ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τοὺς δυτικούς δὲν ἀρνήθηκε νὰ διαλεχτεῖ μαζί τους γιατί ἐπιθυμοῦσε διακαῶς τὴν Ἑνωσὴ. Πονοῦσε γιὰ τὸ Σχίσμα τοῦ 1054 ἀλλὰ γνώριζε ὅτι μία ψευδοένωση θὰ δημιουργοῦσε περισσότερα σχίσματα στήν Ἐκκλησία. Αὐτός ἦταν καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν διαλεγόταν μόνο ἐν ἀγάπῃ ἀλλὰ καὶ ἐν ἀληθείᾳ. Γνώριζε ὁ ἀσκητής ἐπίσκοπος ὅτι ἂν χρησιμοποιεῖται συνέχεια τὸ πρόσχημα τῆς ἀγάπης θὰ φτάσουμε στήν ἀμοιβαία ὑποχώρησιν ἢ μᾶλλον σὲ μονομερὴ ὑποχώρησιν, αὐτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀφοῦ ὁ Παπισμὸς δὲν θὰ ἀρνηθεῖ ποτέ τὸ ἐωσφορικὸ του ἀλάθητο. Ὅσοι χρησιμοποίησαν τὴν

ἀγάπη ξεχωρίζοντάς τὴν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια ἔπесαν σὲ μιὰ φλύαρη ἀγαπολογία καὶ κάθε ἓνας ὁ ὁποῖος διέσωζε τὴν ἀλήθεια ὅπως ὁ ἅγιος Μᾶρκος εὐκόλα χαρακτηρίστηκε ὡς **«ἀκράϊο στοιχεῖο»** καὶ τρελός. Σήμερα βλέπουμε ὅτι ὁ διάλογος ἔφτασε σὲ ἀδιέξοδο γιατί γίνεται μόνο **«ἐν ἀγάπῃ»**. Αὐτὴ ἡ ἀγάπη ὅμως δὲν εἶναι χριστιανικὴ. Ἡ ἐμμονὴ στὴν ἀλήθεια εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀγάπη καθὼς ὅπως λέει ὁ ἅγιος **Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος** ἡ ἀγάπη πού παραβλέπει τὴν αἵρεσιν εἶναι προσχηματικὴ: **«μηδὲν νόθον δόγμα τῷ τῆς ἀγάπης προσχίματι παραδέχσθε»** (ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος). Νὰ προσευχόμαστε γιὰ τὴν Ἑνωσὴ (ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως) χωρὶς νὰ ξεχνοῦμε τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Μάρκου: **«στήκετε κρατοῦντες τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε, τὰς τε ἐγγράφους καὶ ἀγράφους»**.

Γεράσιμος Ἀθανασίου
Θεολόγος

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΟΣ: 6977582800

CΤΩΜΕΝ ΚΑΛΩC

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΟΣ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩC ΠΑΤΡΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν

κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

N. Βότση 34, Τηλ. : 2610-320.602, Fax: 2610-279.533 email: i-m-patron@otenet.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟC ΕΚΔΟCΕΩΝ

Ἀρχιμ. Τιμόθεος Γ. Παπασταύρου

ΥΠΕΥΘΥΝΟC ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Πέτρος Κούλης, Γραφικὲς Τέχνες, Τηλ.: 2610-273.093, email: paulkoulis@gmail.com